

LES FALLES

LES FALLES

Apoteosi del foc

- Les falles són la sublimació del foc tributat a la primavera; el ritual pagà amb origen en les ancestrals cultures del Mediterrani que van anar arribant a aquesta vora de la mar i van culminar en un quefer artístic i amb una total transformació de la ciutat, inimaginable si no es visita durant aquests dies, també il·luminada fins a l'extrem que hi ha carrers que necessiten potents transformadors de llum. Així, en vigílies del solstici de març, més de set-centes falles (entre grans i menudes) són cremades en la festivitat de sant Josep; una commemoració catòlica que l'església va decidir amb indubtable encert.

Representació humorística, quan no sarcàstica, de la vida, les falles es poden descriure com uns autèntics monuments de cartó o poliuretà sobre una estructura de fusta; **[arquitectura i enginyeria dedicades a l'art efímer com en cap altre lloc del món.]** A les places de la ciutat i als encreuaments dels carrers s'alcen aquests impressionants cadafals que, al voltant d'una, dues o tres figures gegantines (poden arribar a fer vint metres d'alçària), van descabdellant un fil argumental amb estudiades escenificacions de ninots, que segons la categoria de la falla són més o menys nombrosos (n'hi ha que arriben a tenir més d'un centenar de ninots) acuradament dissenyats, modelats en fang per a fer-ne el motle en escaiola i després el buidatge de cartó, o des de fa uns pocs anys tallats en suro blanc i amb l'ús d'eines elèctriques.

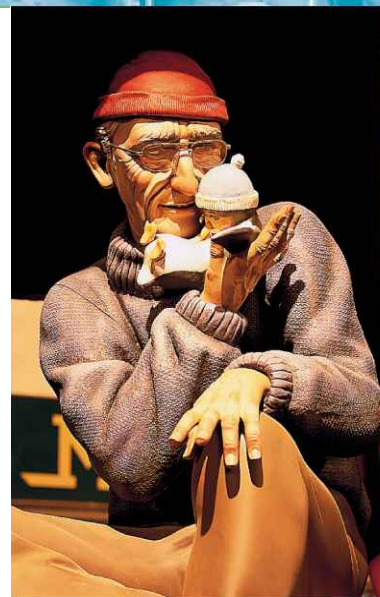
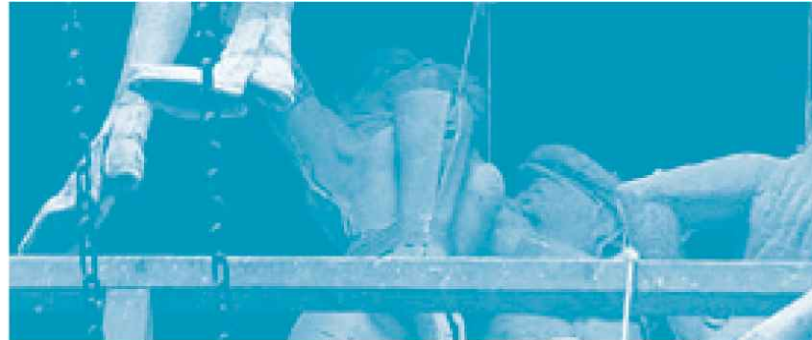

Els fallers, més que artesans, són artistes; llicenciats en Belles Arts o amb estudis a l'Escola d'Arts i Oficis i anys d'aprenentatge al taller; formació a la qual han d'unir una imaginació aguda i un do especial per a la caricatura que distorsiona la realitat. Només així l'espectador pot riure davant del dramàtic transcurs del temps, les misèries del cos, les exigències i falsedats de l'amor, les promeses incomplides dels governants, les infidelitats acceptades, la prostitució de tota classe i aqueixa vellesa que, per donar-li un nom, li diuen tercera edat.

El NINOT

als museus

■ Encara que l'arrel de la falla sempre fa referència al parot o estai - artefacte de fusta del qual els artesans penjaven cresols per tal d'enllumenar els tallers a l'hivern i cremaven en arribar la primavera - objecte que van començar a vestir amb roba vella i al qual van afegir trastos inservibles per a enriquir el foc, | les falles van ser suma de festes donades al barroquisme: | arcs gremials amb figures mitològiques, carros triomfals on els àngels de fusta tenien moviment i carrosses anomenades "roques" per tal de tenir la Santíssima Trinitat i Adam i Eva en un escenari estable on es representaven els misteris o actes sacramentals de caràcter popular.

No va ser difícil convertir dues fustes encreuades en ninot, per mitjà de roba vella i cobrir-ne el cap de drap amb una careta de cartó. I així, amb caretes que prompte van ser rostres de governants, capellans, dames i alcavotes, xiques ben boniques i marits vells i cornuts, es va anar muntant l'embolic de la vida i explicant-ho tot per mitjà de cartells i en quartetes o dècimes festives.

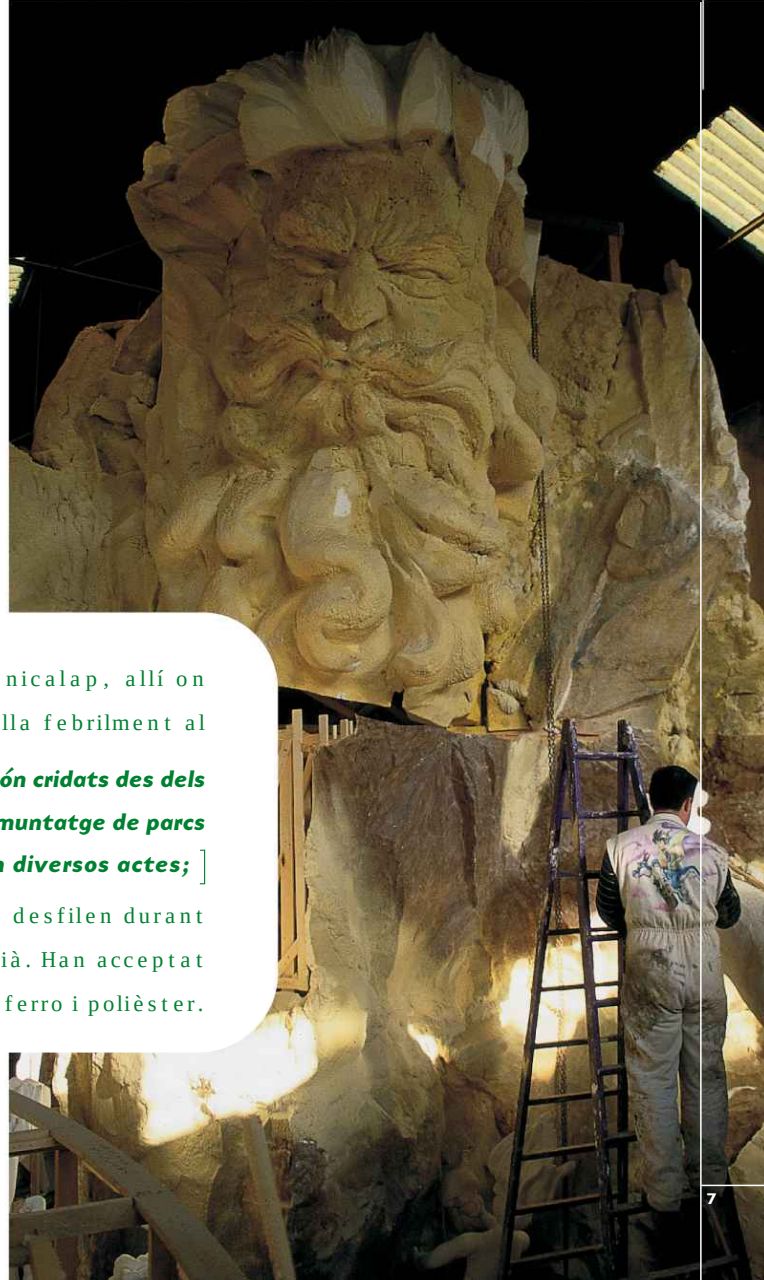
Com que van nèixer del poble i criticaven aristòcrates, burgesos i eclesiàstics, les falles hagueren de véncer prejudicis i ordenances municipals des de mitjan segle XVIII; van ser prohibides unes quantes vegades i hagueren de suportar impostos que en realitat eren una barrera.

Si volem saber un poc més sobre la història de les falles, sobre els processos de creació i veure una completíssima sèrie de fotografies retrospectives, com també cartells que són testimoni d'una societat i dels seus vaivens socioeconòmics i polítics, és recomanable visitar el Museu Faller /**que està situat a la plaça de Montolivet, s/n**/, integrat pels ninots que per votació popular se salven del foc des de l'any 1934. Cada falla aporta un ninot a l'Exposició del Ninot, que actualment se celebra als soterranis del Mercat de Russafa, durant un mes abans de plantar la falla. La moderníssima instal·lació es complementa amb textos explicatius en plafons i projecció d'audiovisuals. Però, així com el públic salva un ninot, amb total independència de criteri, els artistes fallers també en salven un altre, un grup de personatges o el coronament d'un monument; i s'imposa el recorregut pel Museu del Gremi d'Artistes Faller /**carrer del Ninot, número 24**/; anàrquica i jocosa mostra que obliga el visitant a sentir-se immers en un món alegre i esperpèntic.

Aquest edifici es troba a la Ciutat Fallera, zona de Benicalap, allí on s'agrupen les naus que limiten amb l'horta; i on es treballa febrilment al llarg de l'any. [***Hem de fer esment que molts artistes fallers són cridats des dels Estats Units, el Canadà i el Japó per a creacions d'escenografia, muntatge de parcs temàtics, decoració de façanes espectaculars i participació en diversos actes;***]

N'hi ha prou amb dir que dues-centes carrosses de les que desfilen durant el Carnestoltes del Mississipí són d'un artista faller valencià. Han acceptat el repte i actualment empren fibra de vidre i estructures de ferro i polièster.

La comissió és el grup de veïns responsables de la realització de la falla i del seu programa de festejos; gent de caràcter afí, que accepta el reglament de trobades i quotes, i es reuneix a la seu **[-el casal-]**; lloc familiar presidit per l'estendard i els premis obtinguts, bé per la falla, pel llibret, per la representació teatral, etc. Totes les comissions estan vinculades a la Junta Central Fallera, organisme que depén de l'Ajuntament de València i que s'encarrega de la coordinació de la festa fallera.

| La comissió sol·licita a l'artista que faça la falla segons un pressupost estipulat. |

En moltes comissions la idea o el tema sorgeix d'un ampli diàleg; però serà l'artista qui en una reunió portarà dibuixat l'esbós i ben detallades les escenes. Si l'esbós és aprovat, l'artista el tradueix a la maqueta de fang o de plastilina (escala 1:20), en la qual ja es veu perfectament l'estructura central i les seqüències de la falla. A partir d'aquest segon beneplàcit dels fallers -al qual segueix la firma del contracte-, l'artista procedirà, al taller, a seccionar la maqueta per a treballar en correctes proporcions i tenint en compte que les grans peces i els conjunts de ninots han d'encaixar perfectament la nit de la “plantà”.

Sense parar, **MUSICA I POLVORA**

coets, per a acompanyar les falleres i les comissions en múltiples actes i per a desgranar contínuament pasdobles i marxes, s'hi uneix la passió manifesta per la pólvora. A partir de l'1 de març, **[la “*mascletà*” del migdia a la plaça de l'Ajuntament congrega una multitud ansiosa per aspirar l'olor acre i sentir com si tremolara la terra davall dels peus]** i haver d'entretancar els ulls davant de la lluminositat del sol i la descàrrega de carcasses obertes, serpentines enceses i trons. Les “*mascletaes*” es converteixen en preludi dels famosos castells de la nit, disparats a l'antic llit del Túria. No cal recordar que disposem dels pirotècnics més guardonats internacionalment. Ja ha quedat arrere l'ofici que va transcendir d'un treball manual, amb fórmules secretes transmeses de pares a fills oralment o en quaderns. Hui la pirotècnia es basa en contínua investigació química amb suport electrònic; en estudi i experimentació.

La gent acudeix als castells com si acudira a un ritu col·lectiu, a disfrutar -també d'una bellesa efímera- perquè el cel de València s'ompli de pètals encesos, de lluernes gegants, de sortidors de llum que decoren la volta celeste, que ens sembla llunyana, teló de fons per a la nostra, esplèndida i fugaç.

- Paradigma del ressorgiment de la naturalesa no només en jardins i horts, és l'ambient de València durant les festes. Al deliri de la música, més de tres-centes bandes són contractades per a tocar quan s'inicia el matí i es disparen els primers

L'OFRENA

de flors

■ En el súmmum de l'esclat de bellesa, des de les Falles de l'any 1945 es fa l'Ofrena de Flors a la Mare de Déu dels Desemparats. Dues vesprades en què les comissions de les distintes falles van desfilant -presidides per les falleres majors i les seues corts-, estendards i bandes de música; acte on el lluïment de la indumentària tradicional marxa paral·lel al de les flors en rams, grans cistelles transportades amb andes i xicotets templets al·legòrics elaborats amb capolls, gladiols, clavells, ciclàmens i lliris. Són vesprades vitalíssimes, vibrants de ritmes -se senten constantment les músiques "d'El Faller", de Serrano; i "València", de Padilla-; manifestació d'un poble extravertit, en què la presència de la dona adquireix rellevant importància.

Custodiada pel Miquelet, la plaça de la Mare de Déu esdevé un jardí on la façana de la basílica s'ha convertit en un tapís que oculta els murs, i la gran figura de la Mare de Déu -bastida de fusta de 14 metres d'alçària- es cobreix amb poms de flors hàbilment col·locats per vestidors que assumeixen, en la bastida, la tasca de camuflar

l'estructura de fusta amb el tribut floral. [**Només per contemplar aquest eclèctic verger que el Sol marcirà abans de 24 hores, val la pena anar a València,**] que té aquests dies matinades amb sons de tabalet i dolçaina, boleros d'amor i rock desenfrenat; tot depén de la falla.

VESTITS I JOIES

de la indumentària tradicional

■ Es pot assegurar que pel lluïment que les falles han proporcionat a la indumentària tradicional, recuperant peces del segle XVIII rescatades de vells baguls rurals i d'antiquaris, la nostra ciutat és l'única d'Espanya que manté l'artesania sedera en telers manuals. **[La delicadesa del domàs, del brocatell i de l'enlluernador espolí (sedes de múltiples colors, plata i or) són una mostra sublim d'art tèxtil.]** Ressenyem que en un dia només es poden teixir 20 centímetres d'espolí, que el seu preu va de 90.000 a 200.000 pessetes el metre, i que per a un vestit se'n necessiten de deu a dotze metres. La fastuositat impera en aquesta part de la festa, si hi afegim que el bellíssim conjunt exigeix unes joies abundants i belles: pinta i agulles al monyo de plata sobredaurada amb coronament de perles i pedres semiprecioses; penjolls, joies (passador per a subjectar el mocador o la mantellina) i arracades o orellals, en què les perles, les maragdes, els espillets i també el coral són els elements preferits.

Les cases d'indumentària valenciana i les joieries -hui totes tenen adreços- constitueixen un gran atractiu per a qui vulga adquirir un record valencià. Vestits i joies que ja van meréixer segles arrere l'admiració de viatgers il·lustres com Richard Ford, el baró de Davillier, Alexandre Dumas i Théophile Gautier.

Pel que fa a la gastronomia, també als cronistes romàn-
tics els van agradar els nostres dolços presents en
les commemoracions festives. [**les falles fan olor
i sabor de bunyols;**] el del dolç bunyol que agrada
prendre en antigues orxateries, anomenades xoco-
lateries precisament perquè el millor acompanyament
per als bunyols és el xocolata. Des de bon matí fins
a l'alba, ni cessa la música, ni s'apaguen els llums,
ni es deixen de fer bunyols en aqueixos antics locals
d'espills picats, vetladors de marbre i paviment en
escaquer; orxateries que subsisteixen al cor de la
vella València gremial, al voltant de les places de
la Mare de Déu, del Doctor Collado i de Santa
Caterina.

LA "CREMÀ"

el ritual del foc

■ Festa per a tots els sentits, les falles culminen amb la “Cremà”, el dia 19 de març. És el colofó d’un any de faena i d’il·lusions. A les deu de la nit comencen a cremar les falles infantils, entre música i carcasses de colors. A les dotze, València cada any sorprén el món quan converteix en cendres autèntics monuments, com són les falles de la secció especial, (n’hi ha que tenen un pressupost de més de 120.000 euros).

[Per tota la ciutat es disparen castells i les flames desfan les gegantines figures davant de l’estranya fascinació de la calor, del cruiximent de fustes, de la pluja de partícules enceses.]

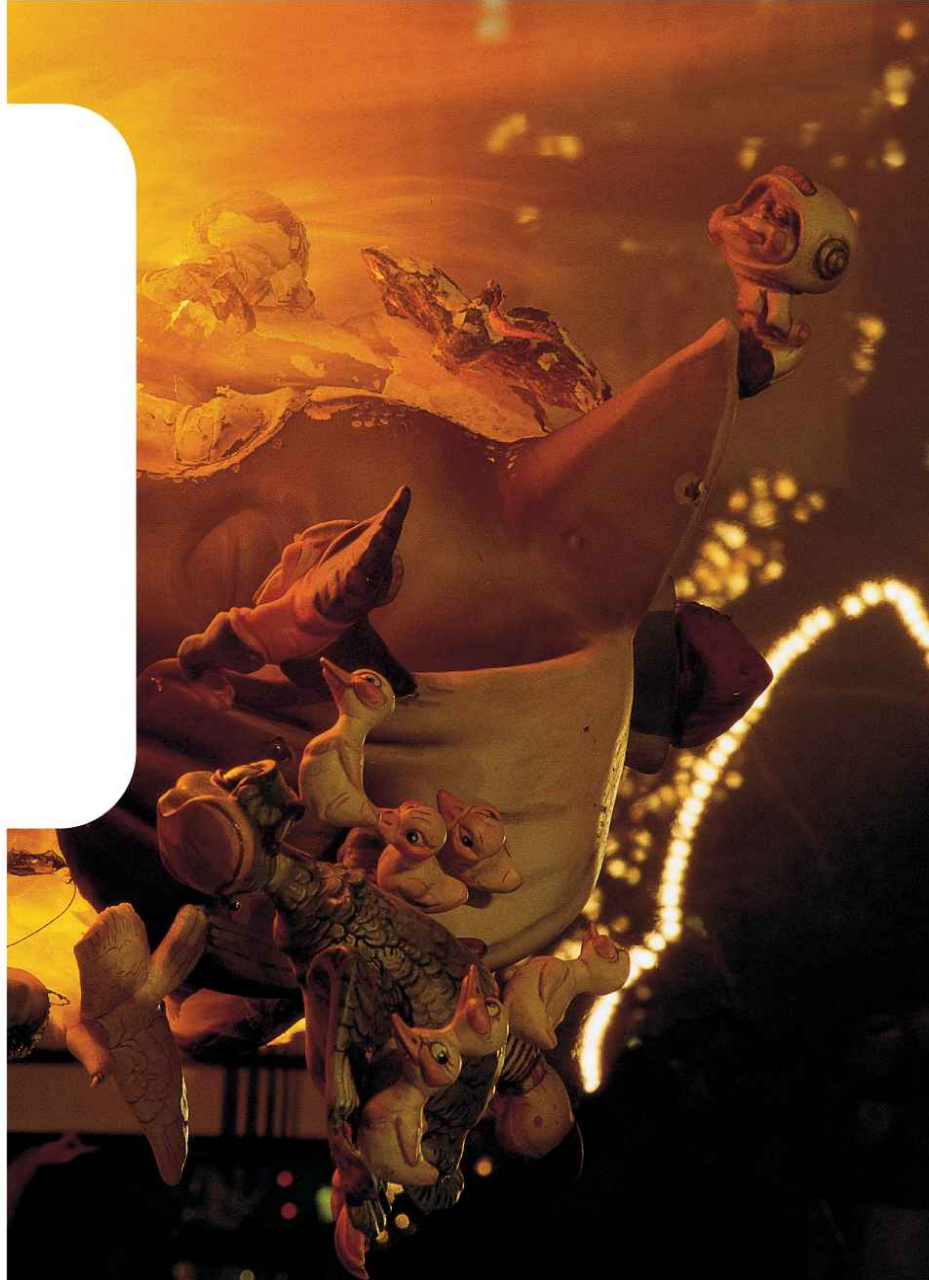
València queda embolcallada en un ambient tel·lúric roig i gris, al mateix temps que les músiques es confonen i es llancen exclamacions, s’aplaudeix, se sent coïssor als ulls per una estranya emoció d’adéu.

La foguera gegantina es resumirà en la falla de l'Ajuntament, la que televisen cadenes de molts països europeus davant de l'interrogant de: "com és possible?"...ho és a causa d'un poble que va acréixer la tradició, que no li va importar canalitzar l'artesanía cap a una activitat internacional -quan cal-; un poble enamorat de l'estètica, del luxe, de la magnificència pirotècnica, de la música, que quan arriba la primavera sobrepassa els faustos de grecs i romans de l'antiguitat; un poble que converteix en foc i en cendres la plasmació irònica de la vida a través dels seus ninots.

La matinada del 19 al 20, després
d'haver sembrat el cel de palmeres
de plata, de fonts d'or i fúcsia, de
cors blaus; després de deixar a
l'asfalt les empremtes del foc, es
farà el silenci | i València es
despertarà a un nou dia...
pensant en les falles de la
primavera que ve. | Renaix.

LA FALLERA MAJOR

Figura admirada i

que adquireix més rellevància que el president de la comissió és la fallera major; elegida entre les dones que pertanyen a la comissió, filla d'algun faller o de persona rellevant que es vulga distingir. Al seu torn, tindrà una cort, on es rivalitza en gràcia i bellesa. A la dona li canten versos, cobles i és entronitzada en l'acte d'exaltació.

La Fallera Major de València, a partir dels anys quaranta, era una jove de l'aristocràcia o de l'alta burgesia, però a partir del primer ajuntament democràtic es va donar l'oportunitat que les aspirants competiren pel nomenament. Cada comissió pot presentar una xica i una xiqueta per a Fallera Major i Fallera Major Infantil de València, que hauran de superar diverses seleccions, en les quals compta l'aspecte físic, el saber estar, la cultura i lluir amb gràcia el vestit tradicional.

DESCOBRIR LA CIUTAT

Encara que el sarau

regne a la ciutat i aquesta es transfigure, qui arribe a València ha de descobrir la seua gran riquesa monumental;

[és imprescindible visitar la plaça del Mercat, enclavament on es contempla la Llotja, monument gòtic del segle XV declarat Patrimoni de la Humanitat]

amb una impressionant sala de columnes, pati dels Tarongers, Consolat de Mar i gàrgoles religioses, divertides i fins i tot obscenes; davant mateix de la Llotja es troba l'església dels Sants Joans, barroca i amb murals interessants; i també el Mercat Central, l'edifici modernista per excel·lència (pedra, ceràmica, vidrieries i cúpules esplèndides); la mostra més gran de fruites i altres productes de l'horta.

...Cal continuar pel carrer de Cavallers (palaus), plaça de Manises, plaça de la Mare de Déu, la catedral i el Miquelet, a pocs metres de Santa Caterina. Els campanars més estimats de la ciutat.

SETMANA FALLERA

Encara que l'1 de març ja es comencen a veure fragments de falles embolicades en plàstics transparents, per preservar-los de la possible pluja o deterioració; encara que hi ha molts carrers guarnits amb llums i garlandes i al migdia es dispara la “mascletà”, els festejos adquireixen intensitat en l'anomenada Setmana Fallera, del 12 al 19 de març. Les cavalcades del Ninot -d'infants i adults-, que tenen un gran parentiu amb les desfilades carnavalesques, per les disfresses i pantomimes i en les quals participen carrosses; la Cavalcada del Regne, amb rondalles i grups de balls de

diverses comarques de Castelló, Alacant i València; presentacions i exaltacions de falleres en teatres i sales de festa i múltiples certàmens, van omplint els dies que comencen a ser intensos amb l'acte de la “Plantà” el dia 15 de març. València no dorm aquesta nit ... ni les que segueixen després fins a la “Cremà”, la nit del 19.

Durant els dies de falles, els matins són coloristes; cercaviles de comissions i falleres amb la banda de música que van a arreplegar els premis a la tribuna instal·lada pròxima a l'Ajuntament. I les vesprades de l'Ofrena de Flors, el nombre de participants es multiplica; la ciutat és un deliri d'alegria, de riquesa en indumentària i esclat floral.

Encara que la falla de l'Ajuntament i les de la secció especial exigeixen una visita obligada (totes tenen un pressupost que va pels vint milions de pessetes o més), per antiguitat i tradició hi ha pugna entre la plaça de Na Jordana, plaça del Pilar, Convent de Jerusalem i plaça de la Mercé; després van les de Sueca-Literat Azorín, l'Antiga de Campanar, la de l'avinguda de Burjassot-Mossén Carbonell i altres falles que poden participar algun any en aquesta secció.

A més d'aquestes, hi ha moltíssimes falles de primera secció impactants i a més a més convé caminar sense rumb i descobrir les dels barris populars, on la falta de monumentalitat es compensa amb humor i crítica.

Les falles es van estendre a nombroses localitats de la Comunitat Valenciana, com ara Burriana, Xàtiva, Utiel, Dénia, Manises, Paterna i un llarg etcètera. Hi ha pobles eclèctics i anàrquics en què planten una falla durant les festes patronals, siga el mes que siga. La sàtira, la música, l'ofrena de flors i la pólvora no hi falten.

L'enllumenament de carrers també és un aspecte molt important de les Falles. València atrau durant les festes empreses pròpies, andaluses i madrilenyes. Hi ha barris que sobreïxen per la competència establida des de fa dècades, com el de Russafa, on els últims anys la falla de Sueca-Literat Azorín aconsegueix el principal guardó en aquesta especialitat; l'ornamentació d'aquest carrer exigeix l'ús d'1.200.000 watts, cosa que s'aconsegueix gràcies al funcionament d'un potentíssim transformador. Després vénen les ja esmentades falles de la secció especial: Na Jordana, Convent

de Jerusalem-Matemàtic Marçal i també d'altres de l'eixample (zona de la Gran Via del Marqués del Túria).

Per als valencians, la Nit de Foc, que se celebra la matinada del dia 18 de març, és una convocatòria ineludible amb la pólvora. Si les festes no es conceben sense la peculiar olor acre i el llançament de flors i d'estreles al cel de març, la Nit de Foc és la confirmació d'una tradició estimada i oriental, que des de l'antic llit del Túria llança a l'infinit els últims avanços al servei de la pirotecnia;

les més belles combinacions de colors en firmaments i palmerars.

SI VOL SABER-NE MÉS...

Consulte el web turístic de la Comunitat Valenciana, a internet, [**www.comunitatvalenciana.com**] o al Contac Center turístic [902 12 32 12] si vol obtenir informació addicional de les Falles o per a organitzar el seu viatge.

A València, també pot sol·licitar informació turística a les oficines de la Xarxa Tourist Info:

- C. de la Pau, 48 - 46003 València - Tel. 963 986 422 - Fax 963 986 421
- C. de Xàtiva, 24 (estació del Nord) - 46007 València - Tel. 963 528 573 - Fax 963 528 573
- Pl. de l'Ajuntament, 1 - 46002 València - Tel. 963 510 417 - Fax 963 525 812
- C. del Poeta Querol, s/n. Edifici Teatre Principal - 46002 València - Tel. 963 514 907 - Fax 963 519 927

I a la Junta Central Fallera

- Av. de la Plata, 117 - 46006 València - Tel. 963 521 730 / 963 521 789 - Fax 963 524 494

POBLACIONS QUE CELEBREN FALLES A LA COMUNITAT VALENCIANA

DEL 12 AL 19 DE MARÇ

ALQUÀS	BENEIXIDA	FAVARA	MONTROY	SAGUNT
ALBAL	BENETÚSSER	FORTALENY	MUSEROS	SAN ANTONIO DE BENAGÉBER
ALBALAT DE LA RIBERA	BENICARLÓ	FOIOS	NÁQUERA	SEDAVÍ
ALBALAT DELS SORELLS	BENIDORM	GANDIA	NOVELLÈ	SIETE AGUAS
ALBERIC	BENIFAÍÓ	GODELLA	OLIVA	SILLA
ALBORAYA	BÉTERA	LA POBLA LLARGA	PAIPORTA	SOLLANA
ALBUIXECH	BONREPÒS I MIRAMBELL	LA POBLA DE VALLBONA	PATERNA	SUECA
ALCÁCER	BUÑOL	L'ELIANA	PEÑÍSCOLA	TAVERNES BLANQUES
ALDAIA	BURRIANA	LLAURÍ	PICANYA	TAVERNES DE LA VALLDIGNA
ALFAFAR	CALPE	LLÍRIA	PICASSENT	TORRENT
ALFARA DEL PATRIARCA	CARCAIXENT	LLOMBAI	PEGO	TURÍS
ALGEMESÍ	CARLET	MANISES	POLINYÀ DEL XÚQUER	UTIEL
ALGINET	CATARROJA	MASALAVÉS	PUÇOL	VALENCIA
ALMÀSSERA	CHESTE	MASSALFASSAR	QUART DE POBLET	VALL D'UIXÓ
ALMUSSAFES	CULLERA	MASSANASSA	RAFELBUNYOL	VILLAMARXANT
ALZIRA	DÉNIA	MELIANA	REAL DE MONTROY	VILLANUEVA DE CASTELLÓN
BENAGUASIL	ELDA	MONCADA	RIBA-ROJA DEL TÚRIA	VIVER
BENAGÉBER	EL PUIG	MONSERRAT	ROCAFORT	XÀTIVA
				XERACO

